

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-1-30>

А. Я. Цюприк

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2921-7778> – А. Я. Цюприк

tsarob@ukr.net

ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ЯК ПІДҐРУНТЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ: НАУКОВО-ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті здійснено науково-історичний аналіз історії психології як підґрунтя професіоналізації фахівців соціальної сфери. Підкреслено, що сучасні суспільні трансформації вимагають від соціальних працівників, педагогів і практичних психологів не лише практичних умінь, а й сформованої професійної ідентичності, яка ґрунтується на глибокому розумінні генези психологічних ідей. Історія психології розглядається як генетичний код науки, що визначає розвиток уявлень про особистість, соціальну поведінку, свідомість, несвідоме та механізми взаємодії. Показано етапи інтеграції психологічних знань у підготовку соціальних працівників: від ранніх практик спостереження й інтерв'ювання наприкінці XIX – початку XX століття, через вплив психоаналізу, гуманістичної психології та когнітивно-поведінкових підходів до сучасної травма-інформованої практики. Висвітлено специфіку українського контексту, де після інституціоналізації соціальної роботи у 1990-х роках психологічні дисципліни стали базовими у професійних програмах. Аргументовано, що історія психології сприяє розвитку критичного мислення, методологічної культури та професійної етики, забезпечує здатність до рефлексії й інтеграції міждисциплінарних знань. Наголошено на значенні історико-психологічних знань для формування професійної позиції, здатності аналізувати соціальні явища, адаптувати сучасні методики та уникати історичних помилок. Підкреслено, що професіоналізація фахівців соціальної сфери потребує системного осмислення історичних витоків наукових концепцій, інтеграції психології з педагогікою, соціологією та правом, а також формування етичної чутливості та готовності діяти в умовах кризових викликів. У висновках визначено перспективи впровадження інтегрованих навчальних програм з історії психології, використання проблемно-орієнтованого навчання, історичних реконструкцій та мультимедійних засобів як інноваційних інструментів підвищення ефективності професійної підготовки.

Ключові слова: історія психології; професіоналізація; соціальна сфера; соціальна робота; професійна ідентичність; психологічна підготовка; гуманістична психологія; психоаналіз; когнітивно-поведінкові підходи; травма-інформована практика.

А. Ya. Tsiupryk

Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine

THE HISTORY OF PSYCHOLOGY AS THE BASIS FOR THE SOCIAL SPECIALISTS PROFESSIONALISATION: A SCIENTIFIC AND HISTORICAL ANALYSIS

The article provides a scientific and historical analysis of the history of psychology as the basis for the social specialists professionalisation. It emphasises that contemporary social transformations require social specialists, trainers, and practical psychologists to possess not only practical skills but also a well-developed professional identity based on a deep understanding the psychological ideas genesis. The history of psychology is regarded as the genetic code of science, which influences our thinking about personality, social behaviour, consciousness, the unconscious, and human interaction. The integration of psychological knowledge into the training of social specialists is demonstrated through the following stages: initial practices of observation and interviewing in the late 19th and early 20th centuries; the influence of psychoanalysis, humanistic psychology, and cognitive-behavioural approaches; and contemporary trauma-informed practice. The specifics of the Ukrainian context are highlighted, in which psychological disciplines became fundamental

to professional programmes after the institutionalisation of social work in the 1990s. The article argues that the study of psychology fosters critical thinking, methodological proficiency, and professional ethics, while also honing the ability to reflect on and synthesise interdisciplinary knowledge. The importance of historical and psychological knowledge in forming a professional stance, analysing social phenomena, adapting modern methods and avoiding historical mistakes was emphasised. The social specialists professionalisation was said to require a systematic understanding of the historical origins of scientific concepts, the integration of psychology with pedagogy, sociology and law, and the development of ethical sensitivity and preparedness for crisis situations. The conclusions highlight the potential for implementing integrated training programmes in the history of psychology and the use of innovative instruments such as problem-based learning, historical reconstructions and multimedia tools to improve the effectiveness of professional training.

Key words: history of psychology; professionalisation; social sphere; social work; professional identity; psychological training; humanistic psychology; psychoanalysis; cognitive-behavioural approaches; trauma-informed practice.

Постановка проблеми. Сучасні трансформаційні процеси в суспільстві висувають підвищені вимоги до професійної підготовки фахівців соціальної сфери, які мають бути не лише компетентними у сфері практичної діяльності, а й глибоко розуміти психологічні закономірності розвитку людини та соціальних спільнот. Професіоналізація цієї категорії фахівців неможлива без звернення до історії психології, яка виступає основою для формування наукового мислення, ціннісних орієнтирів і критичного аналізу сучасних теорій. Історія психології є своєрідним «генетичним кодом» науки, що пояснює походження та еволюцію понять, концепцій і методів, забезпечуючи тим самим професійний світогляд майбутніх соціальних працівників, педагогів, психологів та інших представників соціальної сфери.

Особливої ваги набуває психологічний аспект історії – розвиток уявлень про свідомість і несвідоме, волю й емоції, механізми спілкування та соціалізації. Усвідомлення того, як ці категорії інтерпретувалися в різні історичні епохи, допомагає майбутнім фахівцям критично осмислювати сучасні методики та адаптувати їх до реальних потреб суспільства. Наприклад, знання про еволюцію ідей щодо соціальної взаємодії – від поглядів античних мислителів до соціометрії Дж. Морено чи соціальної психології ХХ століття – дає змогу краще розуміти сучасні групові процеси й ефективно працювати з клієнтами у соціальній сфері. Психологічна сутність професіоналізації полягає у формуванні цілісного уявлення про людину як біопсихосоціальну істоту, здатну до розвитку, взаємодії та самореалізації. Історія психології дає можливість майбутнім спеціалістам побачити не лише поступ науки, а й суперечності, боротьбу ідей, зміну парадигм. Це важливо для того, щоб навчитися працювати з різними підходами, уникати догматизму та формувати власну професійну позицію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняних дослідженнях значна увага при-

діляється проблемам професійного становлення особистості. Так, у дисертації В. Балахтар розкрито психологічні чинники розвитку особистості фахівця з соціальної роботи, зокрема механізми формування професійної ідентичності, мотивації та ціннісних орієнтацій [1]. У колективній монографії О. Бацилевої та І. Пузь висвітлено особливості формування професійно важливих якостей майбутніх психологів, акцентуючи увагу на розвитку адаптаційних, комунікативних та емоційно-вольових характеристик [2]. Психологічні аспекти становлення професійної ідентичності студентів й у закладах фахової передвищої освіти досліджено у роботах Н. Дідик, А. Руденко та А. Михайлик, де визначено комплекс внутрішніх і зовнішніх факторів професійного зростання [3]. Важливим є внесок О. Кокуна, який запропонував психологічні моделі розвитку професійної компетентності та стійкості [4]. Нині систематизовано провідні напрями та досягнення вітчизняної соціальної психології, що визначають сучасний стан науки і її прикладне значення для професійної підготовки [5]. Актуальним доповненням є матеріали конференції «Цілісний підхід у психології та соціальній роботі», де презентовано новітні наукові розробки з інтеграції психологічних і соціальних практик, підкреслено значення міждисциплінарності та практичної реалізації цілісного підходу [6].

Зарубіжні дослідження також активно звертаються до історії та розвитку соціальної роботи. Ще у класичній праці Д. Остіна було розвінчано «міф Флекснера» та показано його вплив на становлення професійного статусу соціальної роботи [7]. Сучасні огляди, зокрема дослідження А. Дафтарі, висвітлюють розвиток соціальної роботи, надаючи панорамний аналіз історичних та актуальних тенденцій [8]. Історію наукових досліджень у галузі соціальної роботи протягом майже восьми десятиліть узагальнено у статті К. Данлапа, де простежено основні напрями розвитку освіти в цій сфері [9].

У статті К. Гелман, присвяченій століттю після промови Флекснера, порушено питання сучасного стану соціальної роботи: що було здобуто, що втрачено, та які перспективи окреслено на майбутнє [10]. Ще раніше у звіті комітету під керівництвом П. Лі було закладено підвалини професійної ідентифікації соціальної роботи [11]. П. Морріс наголошує на довготривалому впливі психології на ранній етап професіоналізації [12].

Історію взаємозв'язку практики соціальної роботи простежив П. Поппл, подавши комплексний аналіз етапів розвитку та ролі соціальної роботи в суспільних трансформаціях [13]. У дослідженні М. Райша підкреслено уроки, які сучасне суспільство може винести з історії соціальної роботи в умовах соціальних криз [14]. Нарешті, Б. Рут приділив увагу історії соціальної роботи у сфері громадського здоров'я, розкривши її вагомий внесок у розвиток суспільної медицини [15].

Однак, досі недостатньо досліджено, яким чином вивчення історії психології впливає на професійну ідентичність та етичні орієнтири фахівців соціальної сфери. Невирішеними лишаються питання, яким чином історико-науковий аналіз можна інтегрувати у практичні програми підготовки, як поєднати історичний і сучасний рівні знання, а також яким чином через історію психології формуються професійні компетентності.

Мета статті полягає у здійсненні науково-історичного аналізу історії психології як підґрунтя професіоналізації фахівців соціальної сфери, обґрунтуванні її значення для формування професійного мислення, етичних стандартів і методологічної культури.

Виклад основного матеріалу. Історія психології є не лише описом етапів розвитку наукових ідей, а й засобом формування професійної самосвідомості. Її вивчення дозволяє майбутнім фахівцям зрозуміти логіку розвитку наукової думки – від філософських витоків до становлення психології як самостійної науки. Це знання формує у студентів здатність критично оцінювати сучасні теорії, відрізняти науково обґрунтовані підходи від псевдонаукових, а також бачити історичну обумовленість методів дослідження та практичних підходів у соціальній сфері.

Аналіз історичного досвіду дозволяє стверджувати, що психологія завжди була фундаментальною складовою підготовки соціальних працівників. Вона забезпечувала можливість ефективної роботи з клієнтом, сприяла формуванню етичних стандартів і підвищувала результативність соціальної допомоги. Кожен історичний етап привніс у професійну підготовку свої акценти: від спостереження і діагностики – до глибинного

аналізу особистості, від розвитку емпатії – до впровадження доказових когнітивно-поведінкових інтервенцій. Саме ця спадкоємність робить сучасну підготовку соціальних працівників багатовимірною та науково обґрунтованою.

Історичний досвід інтеграції психології в підготовку соціальних працівників бере початок наприкінці XIX – початку XX століття, коли соціальна робота тільки формувалася як окрема професія. На цьому етапі перші організовані форми допомоги населенню у США та Європі, пов'язані з діяльністю Джейн Аддамс, Мері Річмонд та інших, активно запозичували психологічні знання для аналізу індивідуальних випадків. Студенти соціальної роботи оволодівали методами спостереження, інтерв'ювання та інтерпретації поведінки клієнтів, що засвідчувало необхідність психологічної підготовки ще на ранньому етапі.

У першій половині XX століття провідним інтелектуальним впливом стає психоаналітична традиція. Психодинамічні ідеї про несвідоме, дитячі конфлікти, механізми захисту, перенесення й контрперенесення проникли в соціальний «case work» і задали нову глибину інтерпретації поведінки клієнта. Підготовка фахівців усе більше нагадує «клінічну»: з'являються курси з психопатології, дитячого розвитку, основ психотерапевтичної бесіди; формується практика супервізії, коли студент розбирає випадок разом з досвідченим наставником і вчиться витримувати емоційне поле взаємодії з клієнтом. Психодинамічний підхід став базовою основою індивідуальної роботи, що передбачав розуміння несвідомих процесів, дитячих травм та психологічних механізмів захисту. Соціальні працівники у навчальних закладах почали вивчати психопатологію, дитячу психологію та основи консультивання. Це сформувало нову парадигму соціальної роботи – від простого надання допомоги до глибокого аналізу внутрішнього світу.

У цій парадигмі важливою стає професійна рефлексія: майбутніх працівників привчають розпізнавати власні емоції в контакті, відмежовувати особисте від професійного, усвідомлювати межі компетенції та етичні ризики. Психоаналітичний погляд допоміг соціальній роботі відмовитися від спрощеного морального оцінювання бідності й «девіантності» на користь уважного аналізу життєвої історії, травми та стосункових вузлів; він також загострив вимоги до якості документації: записів не як списку фактів, а як реконструкції переживань і значень, що стоять за фактами.

Після Другої світової війни, у 1950–1970-х роках, вектор зміщується у бік гуманістичної психології та клієнт-центрованого підходу. Педагогіка

й соціальна робота переймають установки Карла Роджерса – безумовну позитивну увагу, емпатію, автентичність фахівця – як операційні принципи практики й, відповідно, як цілі навчання. У цей період укріплюється ідея суб'єктності клієнта: соціальний працівник уже не просто «посередник» між інституціями й людиною, а партнер у зміні, який допомагає клієнтові відкрити власні ресурси, сформулювати реалістичні цілі та кроки до них. В освітньому сенсі це означає появу модулів з особистісного зростання самого студента, розвиток етичної чутливості й культурної компетентності, а також уважну роботу з «професійним Я»: від профілактики вигорання до умінь будувати професійні межі в емоційно насичених взаємодіях.

У цей період розвиток соціальної роботи відбувався під впливом гуманістичної психології, зокрема ідей Абрахама Маслоу. Саме вони акцентували увагу на розвитку особистісного потенціалу, емпатії, безумовному прийнятті та щирості соціального працівника у взаємодії з клієнтом. Підготовка фахівців передбачала проведення тренінгів із розвитку комунікативних навичок, фасилітації груп, активного слухання, здатності допомогти клієнту усвідомити власні ресурси. Таким чином соціальний працівник ставав не просто посередником між клієнтом та інституціями, а партнером у досягненні позитивних змін.

Кінець XX – початок XXI століття ознаменувалися поширенням когнітивно-поведінкових підходів. У цей період навчальні програми соціальних працівників поповнилися курсами з когнітивної реструктуризації, профілактики стресу, формування соціальних навичок, а також методами кризового втручання. Важливого значення набули короткострокові доказові втручання, орієнтовані на конкретний результат. У сучасних умовах підготовка соціальних працівників орієнтується на інтеграцію психологічних знань із практичними навичками, що дозволяє ефективно працювати з вразливими групами населення.

Події останніх десятиліть, зокрема військові конфлікти, внутрішня міграція та зростання рівня травматизації населення, зумовили актуалізацію травма-інформованої практики. У підготовці соціальних працівників акцент робиться на розпізнаванні симптомів посттравматичного стресового розладу, формуванні стратегій кризового втручання та наданні психологічної першої допомоги. Це свідчить про подальше посилення ролі психології у професійній освіті соціальних працівників.

В українському контексті історична траєкторія має свою специфіку. Протягом радянського періоду професійна соціальна робота не виді-

лялася як окрема галузь, а соціально-педагогічні та медико-психологічні практики реалізувалися в межах інших інституцій. Це, однак, не означало відсутності психологічної компоненти: культурно-історичні та діяльнісні підходи в психології, розроблені вітчизняною школою, жили ідеї про соціальну зумовленість розвитку, роль середовища та опосередкованої взаємодії. Від 1990-х років, коли в Україні інституціоналізувалася підготовка соціальних працівників, психологічні дисципліни – вікова, соціальна, педагогічна психологія, основи консультування й психодіагностики – стали невід'ємною частиною стандартів.

Далі, під впливом глобального дискурсу доказовості, освітні програми розширювалися за рахунок КПТ-модулів, мотиваційного інтерв'ювання, кризового втручання, профілактики вигорання, супервізійної підготовки. Окремою лінією з початку 2010-х і особливо після 2014 та 2022 років утвердилася травма-інформована парадигма: майбутніх соціальних працівників навчають розпізнавати симптоматику ПТСР і комплексної травми, працювати з втратами, переселенням, насильством, будувати безпечний клієнтський контакт, запроваджувати протоколи психологічної першої допомоги й механізми перенаправлення до спеціалізованих служб.

Усе це супроводжується розвитком супервізії як системної практики підтримки фахівця і впровадженням методів самодопомоги, що знижують ризик професійного виснаження.

Протягом усіх періодів простежуються сталі лінії, які пояснюють, чому психологія стала такою важливою для професійної підготовки. По-перше, зміна домінант від психодинамічних до гуманістичних і когнітивно-поведінкових ідей щоразу приводила до перегляду навчальних цілей: від умінь інтерпретувати несвідоме – до розвитку емпатії, від відкритої бесіди – до структурованих втручань із чіткими показниками результатів. По-друге, щораз виразнішою ставала роль практикумів: польові практики, рольові ігри, моделювання випадків, аналіз відеозаписів, стандартизовані клієнти й міждисциплінарні симуляції робили психологічні знання не абстракцією, а конкретною технікою допомоги. По-третє, що кращою ставала етика: від застережень щодо подвійних стосунків до процедур конфіденційності й інформованої згоди – психологічна грамотність допомагала фахівцеві діяти відповідально в умовах вразливості клієнта.

Нарешті, дедалі більше значення має аналітика результатів та культура доказів: соціальний працівник, навчаючись психології, вчиться водночас

вимірювати зміни – не враженнями, а валідованими шкалами, та ухвалювати практичні рішення на підставі даних.

Сьогодні інтеграція психології у підготовку соціальних працівників дозволяє обирати метод залежно від проблеми й контексту. Студенту дають каркас оцінювання, де поєднуються біопсихосоціальна модель і екологічні системи; навчають гнучкості від коротких, кризових протоколів до довшої підтримки сімей; культивують емпатію, але підкріплюють її техніками, які можна відтворити й перевірити; формують звичку працювати етично, міждисциплінарно й культурно чутливо. Разом це утверджує психологію як основу професійної компетентності соціального працівника і задає орієнтири для подальшого оновлення освітніх програм від посилення тренінгів навичок і розвитку супервізійних шкіл до впровадження травма-інформованих підходів, цифрових симуляцій і систем оцінювання результатів, що відповідають викликам нашого часу.

Таким чином, професіоналізація передбачає не лише засвоєння практичних навичок, а й формування професійної ідентичності, у якій історія психології відіграє системоутворюючу роль. Знання про розвиток ідей про особистість, соціальну поведінку, групові процеси, механізми спілкування та соціалізації дають змогу майбутнім фахівцям осмислити власну діяльність у широкому культурно-історичному контексті. Це сприяє формуванню рефлексивності, уміння розуміти витоки сучасних соціальних проблем і критично підходити до практики їх розв'язання.

Професійна ідентичність фахівця соціальної сфери не може сформуватися лише через практичний досвід чи навчання конкретним технологіям соціальної роботи. Вона потребує світоглядного підґрунтя, що включає знання про розвиток ідей про особистість, закономірності соціальної поведінки, групові процеси, механізми спілкування та соціалізації. Історія психології у цьому контексті є не просто навчальною дисципліною, а інструментом осмислення культурно-історичних витоків сучасних знань і професійних практик.

Розуміння студентами того, як розвивалися уявлення про природу людини – від античної філософії до сучасної когнітивної науки, від психології індивіда до психології груп і спільнот, – формує у них здатність не лише сприймати знання як готовий продукт, а й осмислювати його в контексті історичного становлення. Така рефлексія дозволяє майбутнім фахівцям усвідомлювати витоки сучасних соціальних проблем, бачити, як історичні ідеї трансформуються у практичні мето-

дики, та критично ставитися до різних підходів у професійній діяльності.

Вивчення історії психології формує у студентів здатність до системного та історичного мислення. Вони засвоюють, що жодна теорія не виникає у порожнечі, а є продуктом конкретного історико-культурного середовища. Таке розуміння розвиває методологічну культуру, що полягає у здатності співвідносити сучасні концепції з їхніми попередниками, аналізувати їхні сильні та слабкі сторони, прогнозувати можливості подальшого розвитку. Методологічна підготовка, заснована на історико-науковому матеріалі, допомагає майбутнім фахівцям уникати редуccionізму та однобічності у практичній роботі з клієнтами.

Опанування історії психології сприяє формуванню професійної етики та відповідальності. Історія науки містить приклади не лише наукових досягнень, а й помилок, що мали серйозні соціальні наслідки: експерименти без урахування прав людини, спроби редукувати людину лише до біологічних чи поведінкових реакцій, ідеологічні викривлення. Усвідомлення цих фактів допомагає майбутнім фахівцям формувати ціннісні орієнтири та професійні стандарти, уникати повторення історичних помилок, вибудовувати гуманістичну позицію у соціальній практиці.

Практичне значення історії психології полягає у можливості застосування здобутих знань для аналізу конкретних соціальних явищ і кейсів. Історико-психологічний підхід дозволяє студентам бачити витоки сучасних проблем – наприклад, соціальної нерівності, конфліктності, деструктивної поведінки – і шукати шляхи їх вирішення на основі комплексного бачення. Завдяки такому підходу майбутні спеціалісти здатні поєднувати сучасні методики з історично перевіреними підходами, вибудовувати індивідуальні стратегії роботи з клієнтами.

Історія психології має значний інтеграційний потенціал. Вона поєднує психологічні знання з досягненнями суміжних наук – соціології, педагогіки, філософії, права, культурології. Це дає змогу формувати у студентів цілісну професійну картину світу, в якій соціальні явища розглядаються з різних наукових перспектив. Такий підхід сприяє міждисциплінарності та гнучкості у професійній діяльності, що є надзвичайно важливим для фахівців соціальної сфери, які працюють у складних і багатовимірних умовах.

Висновки і перспективи. Історія психології виступає важливим чинником професіоналізації фахівців соціальної сфери, адже забезпечує їм методологічну базу, ціннісні орієнтири та професійну самосвідомість. Вона формує здатність кри-

тично мислити, аналізувати соціальні процеси та використовувати знання у практичній діяльності. У результаті майбутні соціальні працівники, педагоги й психологи набувають здатності критично мислити, бачити витoki сучасних проблем у їхньому історичному розвитку та вибудовувати професійну діяльність на основі науково обґрунтованих і гуманістично орієнтованих принципів.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку інтегрованих навчальних програм з історії психології для соціальних спеціальностей, удосконалення методів викладання (проблемне навчання, кейси, історичні реконструкції), а також на вивчення впливу історико-психологічної підготовки на професійну ідентичність студентів.

Список літератури:

1. Балахтар В. В. Психологія становлення особистості фахівця з соціальної роботи: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.05 / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2019. 595 с.

2. Бацилева О. В., Пузь І. В. Особливості формування професійно важливих якостей під час професійного становлення майбутніх психологів. *Вектори розвитку сучасної педагогічної та психологічної науки в Україні та країнах ЄС*: монографія. Riga: Izdevnieciba «Baltija Publis hing», 2020. Т. 1. Р. 55–72. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-37-2.1.4>

3. Дідик Н., Руденок А., Михайлик А. Психологічні особливості формування професійної ідентичності майбутніх медичних фахівців в закладах фахової передвищої освіти. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*. 2023. Вип. 3(59). С. 5–11

4. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. Агенство», 2012. 200 с.

5. Соціальна психологія в Україні: довідник / за ред. М. М. Слюсаревського; упоряд. І. І. Ревера, С. Є. Фіськович. Вид. друге, перероб. і допов. Київ: Талком, 2019. 324 с.

6. Цілісний підхід у психології та соціальній роботі: теорія та практика: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 23 лютого 2024 р., Кропивницький / заг. ред. Л. В. Клочек, Л. Я. Галушко. Кропивницький: ЦДУ, 2024. 274 с.

7. Austin D. A. The Flexner myth and the history of social work. *Social Service Review*, 1983. Vol. 57. № 3. PP. 357–377.

8. Daftary A. M. H. School Social Work History: A Scoping Review. *International Journal of Social Work*. 2024. Vol. 10. № 1. <https://doi.org/10.4148/2161-4148.1122>

9. Dunlap K. M. A history of research in social work education: 1915–1991. *Journal of Social Work Education* 1993. Vol. 29. № 3. PP. 293–301.

10. Gelman C. R. Reconsidering social work 100 years post-Flexner: Where are we now, where are we headed, what has been gained, what has been lost? *Journal of Social Work Education*. 2016. Vol. 52. (Suppl. 1). PP. 51–55. <https://doi.org/10.1080/10437797.2016.1192932>

11. Lee P. R. Committee report: The professional basis of social work. In *Proceedings of the National Conference of Charity and Correction*. Chicago: Hildman Printing Co, 2015. PP. 612–615.

12. Morris P. M. Reinterpreting Abraham Flexner's speech «Is social work a profession?»: Its meaning and influence on the field's early professional development. *Social Service Review*. 2008. Vol. 82. № 1. PP. 29–60. <https://doi.org/10.1086/529399>

13. Popple P. R. *Social work practice and social welfare policy in the United States: A history*. NY.: Oxford University Press, 2018. 378 p.

14. Reisch M. Lessons from Social Work's History for a Tumultuous Era. *Social Work Review*. 2019. Vol. 93. № 4. PP. 581–607.

15. Ruth B. J. A history of social work in public health. *Public Health*, 2017. Vol. 107. № 53. PP. 236–242.

References:

1. Balakhtar, V. V. (2019). *Psykhologhiia stanovlenia osobystosti fakhivtsia z sotsialnoi roboty* [Psychology of the formation of the personality of a social work specialist]: dys. ... d-ra psykhol. nauk: 19.00.05 / Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuks NAPN Ukrainy. Kyiv. 595 s. [in Ukrainian].

2. Batsylieva, O. V., Puz, I. V. (2020). *Osoblyvosti formuvannia profesiino vazhlyvykh yakosti pid chas profesiinoho stanovlennia maibutnix psykholohiv*. [Peculiarities of the formation of professionally important qualities during the professional development of future psychologists] *Vektory rozvytku suchasnoi pedahohichnoi ta psykholohichnoi nauky v Ukraini ta krainakh YeS : monohrafiia*. Riga: Izdevnieciba «Baltija Publis hing», Т. 1. Р. 55–72. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-37-2.1.4> [in Ukrainian].

3. Didyk, N., Rudenok, A., Mykhailik, A. *Psykhologichni osoblyvosti formuvannia profesiinoi identychnosti maibutnix medychnykh fakhivtsiv v zakladakh fakhovoi peredvysheoi osvity*. [Psychological features of the formation of professional identity of future medical specialists in institutions of professional pre-higher education] *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi akademii upravlinnia personalom. Psykhologhiia*. 2023. Vyp. 3(59). S. 5–11. [in Ukrainian].

4. Kokun, O. M. (2012). *Psykhologhiia profesiinoho stanovlennia suchasnoho fakhivtsia* [Psychology of professional development of a modern specialist]: monohrafiia. Kyiv: DP «Inform.-analit. Ahenstvo». 200 s. [in Ukrainian].

5. *Sotsialna psykholohiia v Ukraini* (2019). [Social psychology in Ukraine]: dovidnyk / za red.

M. M. Sliusarevskoho; uporiad. I. I. Revera, S. Ye. Fiskovych. Vyd. druge, pererob. i dopov. Kyiv: Talkom., 324 c. [in Ukrainian].

6. Tsilisnyi pidkhd u psykholohii ta sotsialnii roboti: teoriia ta praktyka (2024). [Holistic approach in psychology and social work: theory and practice]: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu, 23 liutoho 2024 r., Kropyvnytskyi / zah. red. L. V. Klochek, L.Ya.Halushko. Kropyvnytskyi: TsDU, 274 s.

7. Austin, D. A. (1983). The Flexner myth and the history of social work. *Social Service Review*, Vol. 57. № 3. RR. 357–377.

8. Daftary, A. M. (2024). H. School Social Work History: A Scoping Review. *International Journal of Social Work*. Vol. 10. № 1. <https://doi.org/10.4148/2161-4148.1122>

9. Dunlap, K. M. (1993). A history of research in social work education: 1915–1991. *Journal of Social Work Education* Vol. 29. № 3. RR. 293–301.

10. Gelman, C. R. (2016). Reconsidering social work 100 years post Flexner: Where

are we now, where are we headed, what has been gained, what has been lost? *Journal of Social Work Education*. Vol. 52. (Suppl. 1). RR. 51–55. <https://doi.org/10.1080/10437797.2016.1192932>

11. Lee, P. R. (2015). Committee report: The professional basis of social work. In *Proceedings of the National Conference of Charity and Correction*. Chicago: Hildman Printing Co., PP. 612–615.

12. Morris, P. M. (2008). Reinterpreting Abraham Flexner's speech «Is social work a profession?»: Its meaning and influence on the field's early professional development. *Social Service Review*. Vol. 82. № 1. PP. 29–60. <https://doi.org/10.1086/529399>

13. Popple, P. R. (2018). *Social work practice and social welfare policy in the United States: A history*. NY.: Oxford University Press, 378 r.

14. Reisch, M. (2019). Lessons from Social Work's History for a Tumultuous Era. *Social Work Review*. Vol. 93. № 4. PP. 581–607.

15. Ruth, B. J. (2017). A history of social work in public health. *Public Health*, Vol. 107. № 53. PP. 236–242.

© А. Я. Цюприк, 2025

Оглядова стаття

Надійшла до редакції 08.05.2025

Прийнято до публікації 04.06.2025